

Week 43 – De huisjes in het Victoriahotel

De prent die de quizvraag van deze week illustreerde, is van Johan M.A.Rieke. Hij maakte deze prent in 1889 voordat deze hoek gesloopt zou worden voor de bouw van het Victoriahotel 1890-1893. Rechts is ook nog een foto van Johannes B.Bickhoff die dezelfde hoek een paar jaar vroeger laat zien.

Op 2 februari 1883 werd voor het eerst gewag gemaakt van het bestaan van een *Hotelonderneming Victoria Hotel* met een startkapitaal van f 500.000,-. In het geniep werden panden bij de hoek van Damrak en Prins Hendrikkade opgekocht en op 10 juni 1889 meldde de *Amsterdamsche Courant* dat de eerst vijf huizen op het Damrak

Boven: De quizprent met de hoek Damrak-Prins Hendrikkade voor de sloop van het Victoria Hotel.

Rechts: Dezelfde hoek op foto uit ongeveer dezelfde tijd.

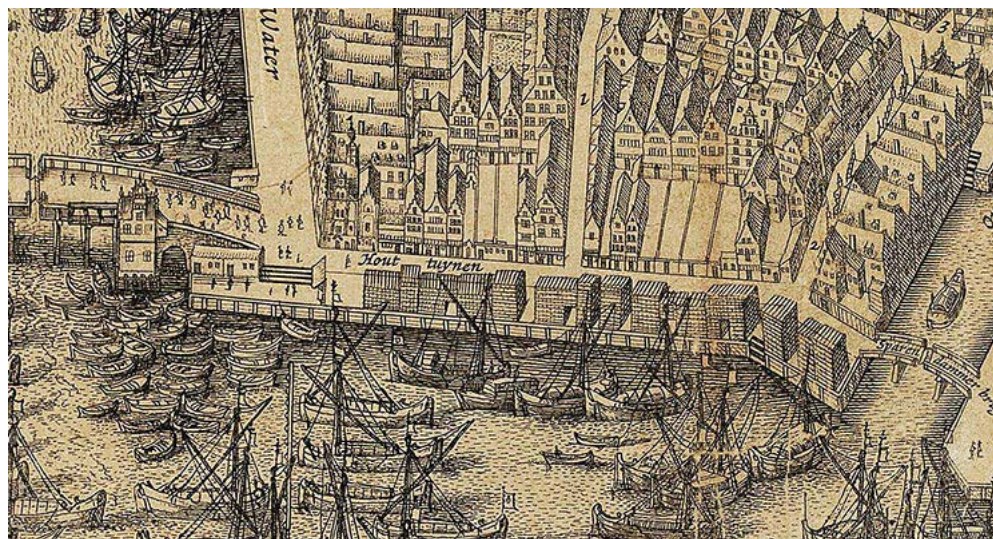
en drie huizen aan de Prins Hendrikkade in bezit waren. Er misten er nog twee: Prins Hendrikkade 46-47 en daar gaat dit verhaal over. Deze twee panden werden bewoond door kleermaker Pieter August Carstens en slijter Johannes Frederik Verburgt. De aankoop was niet gelukt, omdat beide eigenaren een exorbitant bedrag eisten. Carstens had in 1865 f 3105,- voor het lage huis op nummer 47 betaald en tapper Verburgt in 1883 f 14.000,- voor nummer 46. In dat jaar waren de geruchten rond het hotel al algemeen bekend en het is waarschijnlijk dat Verburgt dit veel te hoge bedrag had betaald met vooruitzicht op een flinke winst bij verkoop aan de hotelmaatschappij. Er wordt een geëist bedrag van f 43.000,- genoemd en dat dit zelfs de hotelmaatschappij te gortig was, is begrijpelijk. Je kunt nog filosoferen of Verburgt eigenlijk helemaal niet wilde verkopen,

maar dat hij in zijn onooglijk smalle slijterijtje veel hotelgasten als klant zou trekken was ook niet waarschijnlijk. De conclusie moet zijn dat hij gokte op een hoge winst en misgegokt heeft. Hij had wel buurman Carstens aangezet ook een (te) hoog bedrag te vragen, met hetzelfde resultaat. En die had nu juist een flinke winst kunnen behalen voor zijn eenvoudige onderstuk.

Messenwinkel

Dat van dat onderstuk is een vergissing; het pand werd in 1602 zó gebouwd. Daar getuigen alle tekeningen van die hoek van en ook op de vogelvluchtkaart van Balthasar Florisz uit 1625 staat het lage pandje. Dat had de bewoner van Damrak 2, 't Hoge Huys, bedongen toen ene Thomas Luensz op grond van een voormalige houttuin een oude loods uit medio vijftiende eeuw (mogelijk 1465) wilde vervangen door een woon/werkhuis. In 1602 was een strook buitendijks geplempt land opgeleverd en door de stad verkocht als bouwgrond voor de te verhuizen houttuinen tussen Damrak en Martelaars-

gracht. Dat was de eerste aanzet tot de Haarlemmer Houttuinen. De oude houttuinen moesten opgeruimd worden en daar zou aan het water een vracht- en vervoerscentrum komen dat bekend zou worden als de Texelse Kaay.

De eigenaar Philip Jansz van het Hoge Huys, het latere Damrak 2, bouwde, behalve hoog, bijzonder diep, met de zijgevel ver voorbij het hoekhuis en met ramen in de zijgevel. Door de nieuwbouw op de plaats van de houttuin dreigden die afgedekt te worden en Philip

Boven: Jan de Beijer tekende in 1766 de Nieuwebrug en de Texelse Kaay. Op de hoek het Huis met 't Torentje en daarachter het Hoge Huys met ramen in de zijmuur, die over de Messecas uitzicht hadden op het IJ.

Links: Balthasar Florisz neemt in 1625 de in 1602 gebouwde Messecas mee op zijn kaart. Ook hier is het gebouwtje al zo laag als het vandaag nog steeds is.

Jansz probeerde dat te voorkomen..., en met succes. Luensz mocht slecht één verdieping bouwen en hij moest 7 duim vrij blijven van het Hoge Huys. In werkelijkheid zocht het lage pandje op diverse plaatsen 'steun' aan het buurhuis, bijvoorbeeld voor regengoten, maar dat werd gedoogd. Luensz nam zijn intrek in 'De Aap', het huidige Prins Hendrikkade 45 dat hij ook bezat en verhuurde nr. 47 al snel. Of Luensz ooit iets met hout te maken heeft gehad, blijft vaag, maar feit is dat in het pandje 47 al snel een messenwinkel kwam, die in de stukken de 'messecas' genoemd wordt. Uitbater werd Jan Hendricx of 'Jan van de Messecas'. Wat een 'kas' is weten we door de aflevering over de Korenbeurs op het Damrak (p.190) met opzij een aantal winkelkasten. In 1649 ging de Messecas in andere handen over voor het fabelachtige bedrag van f11.000,-; nieuwe eigenaar werd

*Boven: De situatie in 1885. De Texelse Kaay is herdoopt in Prins Hendrikkade en op een gedempt deel van het Open Havenfront is een plantsoen aangelegd.
Rechts: Hermen Misset legde in 1911 het nieuwe hotel vast met de twee pandjes.*

Wijnand Jansz Blenck die ook boven de winkel ging wonen. De messen bleven, want daar was goed geld mee te verdienen; Wijnand Jansz stierf als een vermogend man. Het pand werd steeds vererfd tot het in 1736 gerenoveerd werd door de toenmalige eigenaar Gerardus Borstius. Bij die gelegenheid werd een gevelsteen geplaatst: de Messenwinkel anno 1736. De laatste messenverkoper in het pand was Jacobus Leem, tot die in 1746 overleed. Het pand kreeg wisselende gebruikers waaronder warempel een houthandelaar te vinden was. In 1784 kwam het pand in handen van Klaas Sybes die het als geldbelegging kocht en eveneens verhuurde. Achtereenvolgens zat er een chirurgijn, een cargadoor en een boekhandelaar in, opgevolgd in 1845 door kleermaker Carstens. Die huurde het pand eerst en kocht het in 1883, zoals we eerder zagen.

De Maagd van Enkhuizen

Dat ook het latere Prins Hendrikkade 46 rond 1602 gebouwd is, ligt voor de hand maar is niet aantoonbaar. Wat er voor spreekt is het feit dat nummers 46 en 47 een gemeenschappelijke muur hebben. Het was eigendom van Pieter Jacobsz Kerck en bleef in zijn bezit tot 1671. Het werd bekend als de Maagd van Enkhuizen. Kerck had hoger kunnen bouwen omdat hij tegen het nog hogere pand 'De Aap' van

Luensz op nr.45 mocht leunen.

Voor zover bekend was in dit pand altijd een tapperij of slijterij gevestigd.

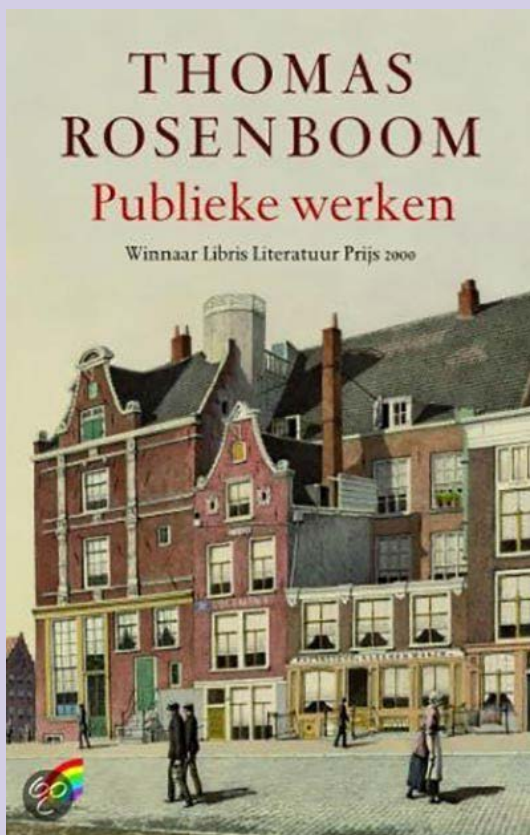
Verburgt overleed in 1916 in zijn pand aan de Prins Hendrikkade en zijn erven verkochten het aan Johannes van den Ende, ook een tapper. Diens nazaten

bleven pand nr.46 gebruiken en kregen goed klandizie van de vele taxichauffeurs die voor de deur op een volgende vracht moesten wachten. De Van den Endes kwamen later ook in het bezit van nr.47 waar ze een sigaren- en tabakswinkel begonnen, die na 1945 ook souvenirs ging verkopen. Op enig moment werden de beide panden in de 60-er jaren opnieuw verhuurd aan Anton Molenaar, die helemaal overschakelde op souvenirs. In 1985 werd de tapperij opgedoekt en het pand door de souvenirwinkel in gebruik genomen.

Aflevering 43 werd samengesteld uit materiaal van Anneke Huijser, Ria Scharn, Erwin Meijers, Hans Goedhart, Robert Raat en het artikel "[De huisjes in het Victoriahotel](#)" van Isa van Eeghen in maandblad Amstelodamum jg.1966 (klik de link om te lezen).

*Boven: Zo bedoelde hotelier/architect Henckenhaf de gevel aan de Prins Hendrikkade
Links: En zoo werd het. Het hotel werd om de dwarsliggers heen gebouwd.*

Publieke Werken

door Thomas Rosenboom

Diverse deelnemers maakten attent op de roman Publieke Werken van Thomas Rosenboom. Die handelt over de bouw van het hotel om de panden van twee onwillige eigenaren heen.

Rosenboom gebruikt een gefingeerde naam voor de bewoner van nr. 46, Walter Vedder, maar de omstandigheden kloppen aardig. Behalve het metier; het was dus een slijter en niet een vioolbouwer.

Kleermaker Carstens mocht wel zijn eigen naam houden,

alleen klopt hier de leeftijd niet. In de roman is het een oude man, maar Carstens was in 1888 58 jaar. Bovendien is van een ziekelijke vrouw geen sprake. Wat juist is, is de tijdelijke verhuizing in 1889: "Al de derde heidag kwam Carstens met verwilderde ogen de zaak in om afscheid te nemen". Het echtpaar verhuisde voor de duur van de bouw van 2½jaar naar de Haarlemmerweg en niet naar De Pijp, zoals in de roman staat. Rosenboom neemt als vaststaand aan dat Vedder (Verburgt) nooit heeft willen verkopen. In de roman vraagt Vedder f 50.000,- voor zijn huis terwijl de hotelmaatschappij f 20.000,- biedt.

In december 2015 komt ook nog eens een verfilming van deze roman uit. Lekker dik aangezet, maar met aandoenlijke opnamen van een nageemaakt oud-Amsterdam. Klik de filmposter hieronder voor de trailer. Klik de afbeelding boven voor een impressie van de filmopnamen in Amsterdam. (zolang beiden op het net ter beschikking zijn!)

